

ПРИЗВИСЬКОВИЙ ФОЛЬКЛОР ЗАХІДНОГО ПОЛІССЯ: ЗМЕНШЕНО-ПЕСТЛИВІ ФОРМИ

Постановка наукової проблеми та її значення. Прізвиськова творчість жителів Західного Полісся – надзвичайно оригінальне лінгвокультурне явище, витворене з одного боку на діалектно-фольклорному колориті, з іншого – історично-суспільному тлі. Прізвиська – передусім витвір народу, адже якраз у народно-побутових антропонімах скомпільовано давні й сучасні думки людського колективу, його експресивний внутрішній потенціал, життєвий досвід й характерні риси. За номінативною природою й функціональною специфікою прізвиська можемо кваліфікувати як короткі фольклорні тексти (подібно до народних пісень, співомовок, загадок тощо), оскільки на це вказує ряд виразних ознак. По-перше, зближує прізвиська із фольклорними явищами усна форма побутування, адже неофіційні антропоніми ніде не кодифіковані, вони вживані лише в усному мовному континуумі. По-друге, не завжди встановлений автор прізвиська, адже воно зазвичай виникає спонтанно, некеровано, за не до кінця всім відомих обставин. Непросто також фіксувати неофіційні антропоніми, які замкнені для “стороннього вуха”, бо переважно всі функціонують у закритих мікроколективах і мають негативну характеристику. Збирати прізвиськовий матеріал, як і записувати фольклорні твори, найкраще у польових умовах на території їх побутування, використовуючи метод безпосереднього спілкування з респондентами. Здебільшого прізвиська, як і тексти жанрів усної народної творчості, подають місцевою говіркою, намагаючись не втратити їх автохтонного локального колориту та питомих лінгвоментальних рис. Зближує народно-побутові антропоніми із фольклорними явищами виразний емоційний компонент, що виявляється як на формально-стилістичному, так і внутрішньозмістовому рівнях.

Виразна ознака текстів усної народної творчості – наявність великої кількості здрібніло-пестливих лексем, якими не лише кодифіковано емоційну оцінку переказаного, а й засвідчено ментальну специфіку українців. Частотне

вживання зменшених форм у твірних основах прізвицьк укотре зближує ці одиниці з текстами фольклору. Із нашого погляду, доцільним видається аналіз неофіційних іменувань через їх демінутивний лексичний контент.

Мета статті – дослідити функціонально-стилістичний характер зменшено-пестливих форм прізвицьк жителів Західного Полісся в контексті усної народної творчості. **Матеріалом дослідження** слугували народно-побутові антропоніми, зібрані експедиційним методом безпосередньо від респондентів у населених пунктах Західного Полісся.

Аналіз досліджень проблеми і публікацій. Антропонімісти, різнобічно вивчаючи природу неофіційної номінації, неодноразово пов'язували прізвиська українців з етнографією, фольклором, соціолінгвістикою. Так, у дослідженнях В. М. Ястребова [6] проаналізовано прізвицькову систему Херсонщини з погляду етнографії. Також в етнографічному аспекті подає тлумачення терміна *прізвицько* В. А. Чабаненко, співвідносячи вуличну назву з “витвором народу”. Дослідник зазначає, що в прізвиських відображені культурні, соціально-економічні й політичні обставини народного життя, виявлена естетика народного мислення, образність і дотепність народного мовлення [5, с. 17]. Вуличні назви вміщують оригінальну мовотворчість народу, тому прізвиська навіть вважають різновидом усної народної творчості. С. Г. Крижанівська свідчить, що “прізвиська – різновид фольклору, одного з найважливіших об'єктів етнографії. Вони увібрали і відобразили смаки, спостережливість, оцінювання народу” [2, с. 100]. На думку Н. Хрустик, основний прояв народності неофіційних антропонімів – це їхнє своєрідне відображення способу мислення народу, його моралі, культури, історії, побуту, тому такі прізвиська є “справжніми витворами народного слова, багато чого говорять про особливості менталітету українського народу” [4, с. 82]. Про “прізвицько як атрибут ментальності народу” зауважила Р. Лук'янчук [3], соціокультурний аспект вуличних назв охарактеризували А. Белова та О. Ніколенко [1]. У руслі цих досліджень актуальним постає питання вивчення функціонально-стилістичного навантаження демінутивів у твірних основах вуличних антропонімів жителів Західного Полісся.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Особливість прізвиськової номінації та, що здрибнілі форми в основах неофіційних антропонімів мають переважно відмінний емоційний характер, вони можуть, з одного боку, зазнавати втрати демінутивного компонента і наближатися до нейтральних іменувань, виконуючи лише функції ідентифікації та диференціації; з іншого – набувати підсилювального значення при вживанні їх в іронічному та негативному контекстах. Зменшено-пестливі лексеми як твірні основи прізвиськ присутні майже у всіх мотиваційних різновидах неофіційних антропонімів.

Демінутивний характер неофіційної системи називання найбільш повно виявлений у неофіційних назвах, утворених від власних особових імен. Зменшено-пестливі квалітативні найменування, мотивовані чоловічим і жіночим іменником, мають виразний експресивний характер, проте переважно завжди негативний, бо, крім деформації власного імені, вони засвідчують указівку на якусь характеристичну ознаку-негацію (невисокий зростом, худий, зрідка – той, що має якісь вади тощо). Лише спорадично такі найменування можуть виявляти позитивне ставлення до того, кого називають за прізвиськом.

Розгалуження словотвірних формантів рідної мови, а також діалектний колорит дериваційної системи зумовили появу як типових, так і цілком оригінальних прізвиськових форм:

- від чоловічих імен:

Іван < *Іва́нько* (Гута-Камінська К-К, Кримне Ст В), *Йва́нушка* (Синове Ст В), *Іва́ньчик* (Вишнівка Лбм, Довжиця Мн В), *Іва́нець* (Довжиця Мн В), *Іваню́ша* (Дубечне Ст, Піща Шц В), *Іва́сьо* [Осташ, с. 167], *Ва́нька* (Торговиця Мл Р), *Ваню́шко* (Омельне Квр В), *Ва́нік* [СППУ I, с. 171], *Ве́нька* (Колки Мн В);

Микола < *Мико́лка* (Дубечне Ст В), *Миколáець* (Зачернеччя Лбш В), *Микола́йшко* (Жашковичі Ів В), *Мико́льця* (Зоря В-В В), *Миколáйко* (Гораймівка Мн В), *Миколáйцьо* (Човниця Квр В), *Миколáйчик* (Тихотин Рж В), *Миколаю́чок* (Велимче Рт В), *Мико́лушка* (Кримне Ст В), *Ко́лик* (Дерно Квр В), *Ко́льця* (Майдан-Липненський Мн В), *Ко́льчик* (Доросині Рж В), *Коліо́нецьо* (Забужжя

Лбм В), *Колюньчик* (Карпилівка Квр В), *Коляшик* (Дерно Квр В), *Коляцик* (Гута Рт В), *Колінько* [СППУ II, с. 74];

Василь < *Васька* (Бужанка Ів В), *Васюня* (Ворончин Рж В), *Васечко*, *Васка*, *Васюнічка*, *Васятка* [СППУ I, с. 177–179]; *Васілько* || *Васелько* (Карпилівка К-К, Чаруків Лц В), *Васелик* (Волиця К-К В), *Василечко*, *Васілик* || *Васелик* [СППУ I, с. 171];

Володимир < *Володька* (Берестяне Квр В), *Володунчик* (Карпилівка К-К В), *Валадейчик* (Гуца Лбм В), *Вовінька* (Синове Ст В), *Вовчик* (Тур Рт В); *Ладик* (Сильне Квр, Четвертня Мн В), *Ладимцьо* (Гороховище Лбм В), *Ладимірко* [СППУ II, с. 123] || *Ладимірко* (Карпилівка К-К В), *Ладушка* [Лук'янчук, с. 71];

Петро < *Пётрик* (Цумань Квр В), холмське *Петранцьо* [Осташ, с. 167], *Петрусь* (Берестяни Квр В), *Петруньо*, *Петрунько* [СППУ II, с. 384], *Пётрочко* (Хотешів К-К В), *Питруньцьо* (Штунь Лбм В), *Петьочка* [СППУ II, с. 385], *Петюсь* (Вільхівка Гр В), *Пітько* (Карпилівка К-К В);

Михайло – *Міхейчик* (Воєгоща К-К В), *Міхлик* (Тихотин Рж В), *Михалечко* (Острів'я Шц В), *Міхалко* || *Міхалко* (Годомичі Мн В), *Міхась*, *Міхатко* [СППУ II, с. 249], *Мішунька* (Берестяни Квр В), *Мішик* [СППУ II, с. 258], *Мисейко* [СППУ II, с. 246], *Місік* (Копачівка Рж В), *Мисько* || *Мисько* (Білін Квл В), *Міцик* [СППУ II, с. 249];

Андрій < *Андрейко* (Смідин Ст В), *Андрішко* (Штунь Лбм В) || холмське *Яндрішко* [Осташ, с. 168], *Андрійчик* (Берестяни Квр В);

Олександр < *Санік* (Холоневичі Квр В), *Санька* (Дерно Квр В), *Санько* (Бужанка Ів В), *Сянчик* (Лаврів Лц В), *Сенічка* (Цумань Квр В), *Сенько* (Хотешів К-К В), *Сеньчик* (Мельниця Квл В);

Зіновій – *Зеньочок* (Берестяни Квр В), *Зинько* (Білін Квл В), *Зінік* (Амбуків В-В В) || *Зенік* (Рожище Рж В), || *Зеньо* || *Зіньо* || *Зоньо* (Ворончин Рж, Доротище Квл, Положеве Шц, Штунь Лбм В, Людинь Дбр Р);

Віктор – *Віхторик*, *Вихторець* (Берестяни Квр В), *Вітик* || *Віцик* || *Вісік* (Ромашківка, Цумань Квр В, Острожець Мл Р), *Вісько* (Знамирівка Квр В),

Вітьок (Жовтневе В-В В), *Вітька* (Мельниця Квл), *Вітюсік* (Ворончин Рж), *Вітичко* (Берестяни Квр В), *Віндзік* (Липно Квр В);

- від жіночих імен:

Марія < *Манька* || *Манічка* (Домашів, Карпилівка, Озеро Квр, Мельниця Квл В [Аркушин 2010, с. 169]), [Осташ, с. 169]), *Муська*, *Маруселька* (Берестяни, Знамирівка Квр В), *Марйошка* (Карпилівка Квр В), *Марушка* (Городище Квр В), *Мар'юнька* (Кустичі Тр), *Маньоха* (Новий Двір Тр), *Маньочка* (Положеве Шц В), *Маняйка* (Гута Рт В), *Манюся* [Лук'янчук, с. 71], *Марейка* (Привітне Лк В), *Мар'яncia* (Залаззя Лбш В);

Ганна < *Ганісюня* (Рівне Лбм В), *Ганюшка* (Знамирівка Квр В), *Ганюська* (Литовеж Ів В), *Ганьотка* (Городище Квр В);

Галина < *Галінка* (Берестяни Квр В), *Галочка*, *Галічка* (Буцин Ст, Карпилівка Квр В), *Галюня* (Рівне Лбм В), *Галюшка* (Ворончин Рж В), *Халька* (Суськ Квр В);

Серед прізвиськових одиниць пестливі варіанти чоловічих і жіночих імен за зразком дитячих форм використано в іменуваннях старших людей: *Петьочка* 'дід' [СППУ ІІ, с. 285], *Ганночка* 'баба' (Берестяни Квр В), а також для ідентифікації учителів: *Петрик* 'Петро Васильович' (Жовтневе В-В В), *Валька* 'Валентина Петрівна', *Катька* 'Катерина Іванівна', *Русланка* 'Руслана Петрівна' (Берестяни Квр В). Засвідчені назви переважно мають негативний характер і вживані в контексті глузування, недобррозичливого ставлення. Зменшено-пестливі прізвиська вчителів можуть виявляти двоякий характер: негативну конотацію презирства, насмішки, або не мати ніякої негативної оцінки, а часто використовуватися лише з метою легшої і швидшої вимови для диференціації носіїв.

Відмінний статус демінутивів, засвідчених у твірних основах сімейно-родових неофіційних антропонімів, утворених від імен чи прізвиськ батька або матері. Квалітативна функція таких дериватів повністю втрачена, вони нічого не характеризують, а лише служать для ідентифікації особи у сільському колективі, пор. **відпатроніміїні утворення**: *Кондратик* 'син (онук) Кіндрата', *Макарік* 'син (онук) Макара'; *Никодімчик* < Никодим(ко)(ець) 'син (онук)

Никодима', *Прокóпчик* < Прокоп(ко)(ець) 'син (онук) Прокопа', *Гадáмко* 'син (онук) Гадама', *Гантонéц* 'син (онук) Гантона', *Кабанéц* 'син (онук) Кабанá', *Гусачóк* син (онук) Гусака', *Гаврiлцьо* 'син (онук) Гаврила'; **відматронiмiйнi утворення**: *Гáпчик* 'син (онук) Гапки', *Ду́ньчик* 'син Дуньки', *Катерiнчик* 'син Катеринки', *Тамáрцьо* 'син (онук) Тамари'.

До зменшено-пестливих форм відносимо прізвиська, умотивовані прізвищами людей. Такі найменування здебільшого виникають на основі асоціативного зв'язку, словесних експериментів над офіційними антропонімами. У відпрізвищевих прізвиських переважно відсутній безпосередній характеристичний компонент, вони побутують із метою мовної економності й швидкості при ідентифікації людини. Вуличні найменування цього типу зазвичай мають відчутну негативну характеристику. Найбільш дошкульні прізвиська-демінітиви, що постали шляхом асоціативного зближення із загальноживаними лексемами: *Джмéлик* < Шмільов (Липляни Квр В), *Крóлик* < Тріль (Жовтневе В-В В), *Марáшка* < Муравська (Проходи Лбш В), *Головáстик* < Головатий (Копачівка Рж В), *Гусачóк* < Гусак (Липно Квр В), *Когúтик* < Когуц (Човниця Квр В), *Мотóрчик* < Моторний (Олександрія Рв В). Нейтральне забарвлення мають вуличні назви жінок андронімного типу, що служать лише для ідентифікації жінки у сільській громаді: *Яню́чка* < Янюк (Бужанка Ів В); *Бичiшка* < Бичок (Берестяни Квр В), *Дмитрúчка* < Дмитрук (Гута Рт В).

У складі західнополіських неофіційних іменувань поширені збірні назви дітей демінутивного характеру, які вказують на родинну належність. Такі утворення вмотивовані сімейно-родовими антропонімами і похідні від одиничного квалітатива (напр.: *Бусленя́та* < Бусленя): *Душманеня́та* 'діти Душмана', *Зайча́та* 'діти Зайця', *Пеценя́та* 'діти Пеця', *Соколя́та* 'діти Сокола', *Тири́нята* 'діти Тира', *Чає́нята* 'діти Чайки'.

На рівні народно-побутових назв інших мотиваційних різновидів теж присутні прізвиська, що постали способом онімізації від зменшено-пестливих апелютивів або шляхом деривації:

‘Невисокі зростом’: *Малюній*, *Малюшка*, *Маленьо* (Забужжя Лбм В), *Малко* (Омельне Квр В), *Малюттик* (Видраниця Рт В), *Малютка* (Хотешів К-К В), *Малько* (Ветли Лбш В), *Мальончик* (Четвертня Мн В), пор. апелятиви *малéча*, *малі́шко*, *малю́к* [Грінченко II, с. 401–402]; побутують також антропоніми, похідні від прикметника *манюній*: *Маню́ня* (Домашів Квр В), *Маньо́ха* (Скреготівка Квр В), *Маньо́нька* (Амбуків В-В В), *Маню́ній* (Рудники Мн В). В активі аналізованих мотиваційного різновиду наявні прізвиська-квалітативи метафоричного типу, що мають виразний іронічно-образливий зміст: *Гно́мик* (Тристеня Рж В), *Канáрик* (Шклинь Гр В) < *канáрок* 1. ‘птах’. 2. ‘сорт вівса, що рано дозріває і має дрібне зерно’ [ЕСУМ II, с. 360], *Мі́шка* (Липно Квр В), *Піскáрик* (Гірники Рт В).

‘Високі, худі’: *Дубик* (Четвертня Мн В), *Тополька* (Гайове Квр В), *Дроти́к* (Малі Дорогостаї Мл Р).

‘Повні’: *Банячо́к* (Озеро Квр В) < *бан'ак* ‘чавунний горщик будь-якої місткості’ [Аркушин 2000 I, с. 10]; *Бамбу́льчик* (Малі Дорогостаї Мл Р) < *бамбу́ла* ‘неповороткий’ [Грінченко I, с. 126], *Це́брик* (Четвертня Мн В) < *це́бер* ‘невисока посудина з клепок, у якій для домашніх тварин готують їжу’ [Аркушин 2000 II, с. 238]; *Бе́цик* (Мельниця Квл В) < *бец* ‘дерун’ [Аркушин 2000 I, с. 16], *Бу́лочка* (Липно Квр В). Функціонують також діалектні прізвиськові демінутиви *Бо́чичка*, *Бо́денька* (Сильне Квр В) < *бо́дн'а* ‘бочка’ [Аркушин 2000 I, с. 25], *Бочо́нок* (Клубочин Квр В) < *бочо́нок* ‘зменш. до бочка’ [Аркушин 2000 I, с. 30].

‘За формою вух’: *Ву́шко* (Зубильне Лк В), *Вуша́стик* (Озеро Квр В), *Ву́шик*, *О́слик* (Затурці Лк В), *Чебура́шка*, зафіксована в 41 населеному пункті з фонетичними і словотвірними варіантами: *Чибура́шка* (Бужанка Ів, Копачівка Рж, Олеськ Лбм, Перемиль Гр В) || *Чибура́шка* (Проходи Лбш В) || *Чебура́ха* [СППУ III, с. 259].

‘За особливістю волосся’: *Кудло́чка* (Сильне Квр В), пор. діал. *ку́дли* || *ку́дла* ‘нерозчесане волосся’ *кудла́й* || *кудла́ч* ‘людина з довгим нерозчесаним волоссям’ [Аркушин 2000 I, с. 264], *Гарашо́к* (Видраниця Рт В); кучерявий діал.

гарахатий || *гарахуватий* ‘кучерявий’ [Аркушин 2000 I, с. 86]. Поширені також прізвиська *Барашик*, *Барашка* (Затурці Лк, Рожище Рж, Шлапань Лбш).

Демінутивну ознаку на формальному рівні виявляють неофіційні антропоніми, що характеризують такі риси зовнішнього вигляду людей: **‘мають великий ніс’**: *Носик* (у говірках *Носік* || *Нусік* – Городище Квр, Доротище Квл, Жашковичі Ів В), *Довгоносик* (Суськ Квр, Тихотин Рж В); **‘мають великі зуби’**: *Зубатка* (Дубечне Ст В), *Зайчик* (Поворськ Квл В), *Бобрик* (Вільхівка Гр, Кримне Ст В), **‘мають великі губи’**: *Губчик* [СППУ II, с. 271], *Гембочка* < польс. *gęba* знев. *tęmba* ‘губа’ [Аркушин 2000 I, с. 118], **‘мають обличчя у веснянках’**: *Рябулька* (Білін Квл В); *Рябчик* || *Рабчик* || *Ранчик* (Ворончин Рж, Сильне Квр, Шклинь Гр В) < *рябий* ‘покритий рудими плямами’, діал. *р’абчик* ‘той, хто з веснянками на обличчі’ [Аркушин 2000 II, с. 111]; **‘за формою голови’**: *Головонець* (Олександрія Рв В), *Головуйка* (Волиця К-К В); **‘мають вади зору’**: *Слипенький* || *Слипейкий* (Липно Квр В); *Слипенька* || *Слипейка* (Оленине К-К В), *Косенький* (Ветли Лбш В), *Косенька* (Сильне Квр В); **‘мають вади спини’**: *Кривенький* (Видраниця Рт В), *Горбочка*, *Горбунець* [СППУ I, с. 253–254], *Горбатуйка* (Пульмо Шц В), **‘за особливостями ходьби’**: *Качичка* || *Качачка* (Залаззя Лбш, Піща Шц В); **‘за кольором волосся’**: *Білявчик* (Цумань Квр В), *Ріженький* [СППУ III, с. 14] і *Ріженька* || *Ріжийка* (Берестяни, Холоневичі Квр В). Незважаючи на наявність демінутивного форманта, засвідчені назви на рівні творення прізвиськ виражають особливе негативне значення, у них відчутне зневажливе ставлення адресата.

Ідентична функція зменшено-пестливого квалітативного компонента і у прізвиськах за внутрішніми особливостями денотатів *Добрічко* [СППУ I, с. 327], *Котуньо* (Милятин Ів В), ‘мають хороший характер’: *Весельчак* ‘веселий’ [СППУ I, с. 186], *Соловейко* ‘любить співати’ (Врончин Рж В). Хитрих людей на Західному Поліссі окреслено прізвиськами *Хитринький* (Мельниця Квл В), *Хитрунець* (Велимче Рт В). Скупих осіб часто прозивають *Жидок* (Липно Квр В), *Жидко* (Ветли Лбш В), *Жидик*, *Жидуньо* [СППУ I, с. 360–361], а тих, хто багато говорить, – *Говорушка* (Гута Рт В),

Бубу́сік (Баківці Лц В), *Щебету́шка* (Проходи Лбш В). Попри демінутивний склад антропонімів, у семантичному плані вони мають негативний характер, що зумовлено специфікою таких прізвиськових одиниць.

Інший функціональний статус виявляють неофіційні зменшено-пестливі антропоніми-квалітативи, похідні від агентивів: *Ковальчик*, *Майорчик*, *Морячок Чабанець* (Залухів Рт В), *Чабанчик* (Велимче Рт В), які мають нейтральний характер і служать лише для номінації осіб із метою їх диференціації в народно-побутовому середовищі. На специфіку роду заняття носія вказують і найменування *Богомольчик*, *Лошкомо́йник*, *Мухобойчик*, які вже є безпосередньо прізвиськами. У групі неофіційних особових назв за професією денотата негативну конотацію, репрезентовану через демінутивну форму твірного слова, виявляють прізвиська вчителів на зразок *Математичка* (Оленине К-К В), *Му́зичка* (Човниця Квр В), *Хімічка* (Луків Тр В), *Нотка*, *Дудочка* 'учителі музики', *Инфузорія Туфелька* 'учителі біології' (Мельниця Квл, Рожище Рж В). Прізвиська вчителів із квалітативною ознакою мають найвищий ступінь негативного маркування, що досягається за допомогою умисного використання демінувативного форманта.

Про ментальний уклад прізвиськової системи поліщуків свідчать відетнонімні неофіційні найменування, що мають виразне маркування і територіальна ознака в них лише асоціативна (такі особові назви виникають на основі міжмовних чи міжрелігійних конфліктів). Найбільший ступінь експресії виявляють прізвиська-демінутиви *Моска́лик* || *Маска́лик* || *Муска́лик* [СППУ II, с. 274], родові назви *Моска́лики* (Сильне Квр В), *Москалюкі* (Велимче Рт В), *Ляшко* (Клепачів Квр В), *Монго́лик* (Тур Рт В). Зауважимо, що тотожна форма *ляшки* на позначення поляків фігурує у фольклорних текстах (наприклад, в історичній пісні «Чи не той то Хміль»). Загалом квалітативним відтінком позначені ті неофіційні відетнонімні прізвиська, що виражають дошкульність і людський сарказм.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, аналіз демінутивів як твірних основ прізвиськ жителів Західного Полісся виразно вказує на їх народно-побутовий колорит, зближення із фольклорними текстами.

Природа зменшено-пестливого квалітативного компонента у прізвиськах трохи відмінна від лексем, уживаних у фольклорних текстах, що зумовлено специфікою неофіційної антропонімної номінації: демінутивність виражена лише на формальному рівні, оскільки у змістовому плані прізвиська із здрібненим квалітативним формантом нейтральні за своїм статусом (назви, що постали від агентивів, етнонімів, сімейно-родові неофіційні найменування), або виявляють високий ступінь негативної конотації (прізвиська за зовнішнім виглядом людей, внутрішніми особливостями, умотивовані прізвищами тощо), вони особливо дошкульні й саркастичні. Перспективним у цьому напрямку дослідження може бути зіставлення зменшено-пестливих антропонімних форм із їх опозиційними категоріями – прізвиськами-агументативами.

Умовні скорочення назв районів

В-В – Володимир-Волинський

Гр – Горохівський

Дбр – Дубровицький

Зр – Зарічненський

Ів – Іваничівський

Квл – Ковельський

Квр – Ківерцівський

К-К – Камінь-Каширський

Кс – Костопільський

Лбм – Любомльський

Лбш – Любешівський

Лк – Локачинський

Лц – Луцький

Мл – Млинівський

Мн – Маневицький

Рж – Рожищенський

Рт – Ратнівський

Ст – Старовижівський

Тр – Турійський

Шц – Шацький

Умовні скорочення назв областей

В – Волинська

Р – Рівненська

Умовні скорочення назв джерел

Аркушин 2000 – Аркушин Г. Л. Словник західнополіських говірок : у 2-х т. / Григорій Львович Аркушин.– Луцьк : РВВ “Вежа” Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2000.

Аркушин 2010 – Аркушин Г. Л. Голоси з Волинського Полісся [Тексти] / Григорій Аркушин. – Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2010. – 542 с. + 2 електр. опт. диски (DVD).

Грінченко – Словарь української мови / [упоряд. з дод. влас. м-лу Б. Д. Грінченко]. – К. : Вид-во АН УСРС, 1907–1909. – Т. I–IV.

ЕСУМ – Етимологічний словник української мови : в 7 т. / за ред. О. С. Мельничука. – К. : Наук. думка, 1982–2003. – Т. 1–4.

Лук'янчук – Лук'янчук Р. Прізвисько – атрибут ментальності народу / Р. Лук'янчук // Етнокультура Волинського Полісся та чорнобильська трагедія.– Рівне : [б. в.], 1998. – Вип. III. – С. 67–75.

Осташ – Осташ Н. Л. Холмські вуличні прізвиська : минуле і сучасне / Н. Л. Осташ // Діалектологічні студії. 8 : Говори південно-західного наріччя / [відп. ред. П. Гриценко, Н. Хобзей]. – Л. : Ін-т українознав. ім. І. Крип'якевича НАН України, 2009. – С. 159–173.

СППУ – Словник прізвиськ північно-західної України : у 3-х т. [упоряд. Г. Л. Аркушин]. – Луцьк : РВВ “Вежа” Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2009.

Список використаної літератури

1. Белова А., Прізвиська: соціо-культурний і соціо-прагматичний аспекти / А. Белова, О. Ніколенко // Мовні і концептуальні картини світу : зб. наук. пр. – К., 2000. – С. 54–58.

2. Крыжановская С. Г. Баба-Яга или ... Фантомас (о прозвищах) / С. Г. Крыжановская // Этническая ономастика. – М. : Наука, 1984. – С. 100–102.

3. Лук'янчук Р. Прізвисько – атрибут ментальності народу / Р. Лук'янчук // Етнокультура Волинського Полісся та чорнобильська трагедія. – Рівне, 1998. – Вип. III. – С. 67–75.

4. Хрустик Н. Прізвиська як вид усної народної творчості / Н. Хрустик // Мова та стиль українського фольклору : зб. наук. праць. – К., 1996.– С. 80–84.

5. Чабаненко В. Прізвиська в системі експресивних засобів народнорозмовної мови (на матеріалі говірок Запорізької та Дніпропетровської областей) / В. А. Чабаненко / Повідомлення Української ономастичної комісії. – Вип. 14. – К. : Наук. думка, 1976. – С. 16–20.

6. Ястребов В. Малорусские прозвища Херсонской губернии : этнографический очерк / В. Ястребов. – Одесса, 1893. – 17 с.

У статті досліджено функціонально-стилістичний характер зменшено-пестливих форм прізвиськ жителів Західного Полісся в контексті усної народної творчості. Установлено, що демінутиви у твірних основах прізвиськ указують на їх народно-побутовий колорит, зближення із фольклорними текстами. Зауважено, що прізвиська із зменшено-пестливим формантом можуть бути нейтральними (назви, що постали від агентивів, етронімів, сімейно-родові неофіційні найменування), або виявляти високий ступінь негативної конотації (прізвиська за зовнішнім виглядом людей, внутрішніми особливостями, умотивовані прізвиськами).

Ключові слова: прізвисько, зменшено-пестливі слова, демінутив, Західне Полісся, фольклор.

Шульская Н. М. Прозвищный фольклор Западного Полесья: уменьшительно-ласкательные формы

В статье исследован функционально-стилистический характер уменьшительно-ласкательных форм прозвищ жителей Западного Полесья в контексте устного народного творчества. Установлено, что деминутивы в образующих основах прозвищ указывают на их народно-бытовой колорит, сближение с фольклорными текстами. Замечено, что прозвища с уменьшительно-ласкательными формантами могут быть нейтральными (прозвища, которые появились от агентивов, этнонимов, семейно-родовые неофициальные названия), или проявлять высокую степень негативной коннотации (прозвища по внешнему виду людей, внутренними особенностями, мотивированные фамилиями).

Ключевые слова: прозвище, уменьшительно-ласкательные слова, деминутив, Западное Полесье, фольклор.

Shulska N. The folklore of nicknames of Western Polessya: diminished-tender forms

In the article are investigational functionally-stylistic character of diminished-tender forms of nicknames of inhabitants of Western Polessya in the context of verbal folk work. Set, that deminutyvs in formative bases of nicknames specify on their folk-domestic colour, rapprochement with folklore texts. It is noticed that nicknames with a diminished-tender formant can be neutral (nicknames that appeared from ahentyvs, ethnonyms, domestically-family unofficial names), or to find out the high degree of negative connotations (nicknames on original appearance people, by internalfeatures, motivated by the last names).

Key words: nickname, diminished-tender words, deminutyv, Western Polessya.